

Oznaczenia treści audiowizualnych jako metoda ochrony małoletnich przed nieodpowiednimi treściami wideo w Internecie w Polsce

Michał Wyrwiński

Doktor habilitowany nauk prawnych, radca prawny, adiunkt w Katedrze Prawa Własności Intelektualnej na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Jagiellońskiego.

✉ michal.wyrwinski@uj.edu.pl

<https://orcid.org/0000-0001-9195-3920>

Audiovisual Content Labelling as a Method of Protecting Minors from Inappropriate Video Content on the Internet in Poland

This article examines the rules governing the qualification and labelling of online content or other online transmissions. The labelling of these videos is used as a method of protecting minors from content that may endanger their personal well-being. A new legislative amendment in this area was made in 2022 in order to adapt the legal solutions to the current needs. The analysis presented in the article aims to evaluate these changes.

Słowa kluczowe: ochrona małoletnich, VoD, pornografia

Key words: protection of minors, VoD, pornography

[https://doi.org/10.32082/fp.5\(79\).2023.1217](https://doi.org/10.32082/fp.5(79).2023.1217)

1. Zakres analizy prawnej i metodologia badań

Ze względu na społeczne uwarunkowania potrzeba ochrony małoletnich przed treściami, które mogą być dla nich nieodpowiednie, nie budzi wątpliwości i nie wymaga odrębnego uzasadnienia¹. Przedmiotem analizy

w niniejszym artykule są zagadnienia związane z realizacją tego celu w zakresie treści dostępnych w Internecie. Dlatego rozważania koncentrują się na problemach związanych ze stosowaniem przepisów obowiązujące w Polsce, które zostały znowelizowane

żądanie, „Przegląd Sądowy” 2014, nr 7–8, s. 89–106, w szczególności co do pojęcia dziecka, małoletniego oraz uzasadnienia potrzeby ochrony.

¹ Por. szerzej na ten temat m.in. M. Siwicki, *Ochrona małoletniego w audiowizualnych usługach na*

w 2022 r., co było uzasadniane m.in. potrzebą dostosowania rozwiązań prawnych do aktualnej sytuacji w branży usług audiowizualnych w Internecie. Zakres niniejszego artykułu obejmuje polskie rozwiązania prawne zawarte w u.r.t.², opartej na implementacji tzw. dyrektywy audiowizualnej³, dotyczące modelu ochrony małoletnich, co jest istotne nie tylko dla stosowania aktualnych przepisów prawnych, ale także może mieć znaczenie w kontekście podejmowanych prób nowych uregulowań prawnych⁴.

Zagadnienia, które wymagają analizy, dotyczą głównie oceny koherentności obowiązujących rozwiązań, rozumianej jako uporządkowanie lub dążenie do ujednoczenia rozwiązań prawnych w podobnych sytuacjach. Dodatkowy aspekt badań zmierza do ustalenia, w jakim zakresie aktualny stan prawny może być oceniony także na podstawie kryterium skuteczności, przy czym trzeba mieć na uwadze ograniczenia metodologiczne związane z oceną prawną, a nie wartościowaniem według innych kryteriów (w tym społecznych lub ekonomicznych).

2. Dostęp do treści audiowizualnych w serwisach internetowych

Dostęp do treści audiowizualnych w Internecie odbywa się w różny sposób, przy czym dominują dwa podstawowe rodzaje udostępniania treści: audiowizualne usługi medialne na żądanie (zwane także VoD⁵ – *video on demand*) lub platformy udostępniania wideo (zwane także platformami VSP – *video sharing platforms*). Oba te modele udostępniania wykazują istotne różnice, jak choćby te dotyczące podmiotu, który

podejmuje decyzje co do treści, jakie są udostępniane, czasu i sposobu ich udostępniania, ewentualnych ograniczeń bądź oznaczeń. W konsekwencji między tymi dominującymi sposobami udostępniania materiałów wideo mogą istnieć także różnice dotyczące mechanizmów ochrony małoletnich przed treściami, które nie są dla nich odpowiednie.

W ramach modelu VoD, czyli modelu opartego na świadczeniu audiowizualnych usług medialnych na żądanie, podmiot, który świadczy takie usługi, jest dostawcą treści audiowizualnych, czyli dokonuje wyboru tych treści, które udostępnia w katalogu przeznaczonym dla użytkowników tej usługi. Zgodnie z definicją zawartą w art. 4 pkt 22a u.r.t. platformą udostępniania wideo jest usługa świadczona drogą elektroniczną w ramach prowadzonej w tym zakresie działalności gospodarczej, jeżeli podstawowym celem lub zasadniczą funkcją tej usługi lub jej dającej się oddzielić części jest dostarczanie ogółowi odbiorców w celach informacyjnych, rozrywkowych lub edukacyjnych audycji, wideo stworzonych przez użytkowników lub innych przekazów, za które dostawca usługi nie ponosi odpowiedzialności redakcyjnej, ale o których sposobie zestawienia dostawca ten decyduje, w tym automatycznie lub za pomocą algorytmów, w szczególności przez eksponowanie, flagowanie i sekwencjonowanie. Ten model jest stosowany najczęściej w ramach działalności płatnych serwisów audiowizualnych, takich jak Netflix⁶, Player⁷, Disney+⁸ itp.

Natomiast w ramach drugiego modelu dostawca platformy VSP nie udostępnia wideo, udostępnia jedynie narzędzia internetowe, które pozwalają samym użytkownikom na udostępnianie materiałów audiowizualnych (choć nie tylko), w taki sposób, aby inni użytkownicy Internetu mogli mieć dostęp do tych materiałów w wybranym przez siebie miejscu i czasie. Najczęściej jest to model, który zapewnia nieodpłatnie dostęp do tych materiałów dla użytkownika. Taki model stosowany jest m.in. przez Youtube⁹ czy CDA¹⁰.

2 Ustawa z 29 grudnia 1992 r. o radiofonii i telewizji (tekst jedn.: Dz.U. z 2022 r., poz. 1722 ze zm.).

3 Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2010/13/UE z 10 marca 2010 r. w sprawie koordynacji niektórych przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych państw członkowskich dotyczących świadczenia audiowizualnych usług medialnych (Dz.Urz. UE. L 95, s. 1–24).

4 W lipcu 2023 r. do Sejmu został skierowany projekt ustawy o ochronie małoletnich przed dostępem do treści nieodpowiednich w Internecie, który ostatecznie nie został uchwalony, jednak wzbudził bardzo duże kontrowersje.

5 Pojęcie „audiowizualna usługa medialna na żądanie” zostało zdefiniowane w art. 1 ust. 2 pkt g) Dyrektywy audiowizualnej – „VoD”.

6 <https://help.netflix.com/legal/termsfuse> (dostęp: 16.12.2023).

7 <https://player.pl/> (dostęp: 16.12.2023).

8 <https://www.disneyplus.com/pl-pl/legal/umowa-subskrypcji> (dostęp: 16.12.2023).

9 <https://policies.google.com/terms?hl=pl> (dostęp: 16.12.2023).

10 <https://www.cda.pl/regulamin> (dostęp: 20.12.2023).

W 2022 r. weszła w życie nowelizacja polskiej ustawy o radiofonii i telewizji wprowadzająca nowe zasady dotyczące m.in. oznaczeń audycji wideo lub innych przekazów, które mogą zagrażać małoletnim¹¹. Na mocy znolizowanych w 2022 r. przepisów ustawy o radiofonii i telewizji zakres zastosowania odpowiednich oznaczeń materiałów wideo objął oba modele udostępniania materiałów audiowizualnych w Internecie. Jednak ze względu na odmienności dotyczące konstrukcji obu tych modeli udostępniania treści szczegółowe regulacje zawierają istotne różnice.

nieodpowiednie dla tej grupy użytkowników, stanowią implementację regulacji zawartej w Dyrektywie audiowizualnej¹². Przewidziane są dwie metody ochrony małoletnich, czyli zabezpieczenia techniczne oraz oznaczenie treści wideo.

Na podstawie informacji zebranych przez KRRiT można wskazać kilka rodzajów zabezpieczeń technicznych, które mogłyby być stosowane w celu ochrony małoletnich, jak wykorzystanie karty kredytowej, przelewu bankowego, Blika, płatności telefonem oraz SMS¹³. Można wnioskować, że takie metody mogłyby pozwolić

Jedyną stosowaną powszechnie w praktyce i obowiązkową metodą ochrony małoletnich przed nieodpowiednimi treściami audiowizualnymi jest metoda polegająca na obowiązku odpowiedniego oznaczenia tych materiałów.

Należy bowiem podkreślić, że w modelu pierwszym to dostawca usługi podejmuje decyzje dotyczące treści udostępnianych w Internecie, a także jako administrator serwisu świadczącego usługi dostępu do tych treści ma wpływ na sposób ich oznaczenia i udostępniania. Natomiast w modelu opartym na platformach VSP administrator serwisu projektuje i stosuje określone narzędzia internetowe, które mogą służyć do realizacji tych celów (w tym do oznaczenia treści lub do ograniczenia dostępu do treści), jednak to sami użytkownicy podejmują decyzję odnośnie do tego, jakie treści audiowizualne udostępnią w ramach danej platformy.

3. Metody ochrony małoletnich – problem zabezpieczeń technicznych

Przepisy dotyczące ochrony małoletnich przed treściami audiowizualnymi, które można określić jako

na weryfikację wieku osoby, która jako użytkownik miałaby zapoznać się z określoną treścią audiowizualną. Aktualnie brakuje jednak rozporządzeń KRRiT, które konkretyzowałyby zasady stosowania odpowiednich zabezpieczeń technicznych, zarówno na potrzeby VoD, jak i platform VSP. Rozwijana jest natomiast inicjatywa Związku Pracodawców Branży Internetowej IAB Polska, czyli tzw. samoregulacji, w postaci Kodeksu dobrych praktyk w sprawie szczegółowych zasad ochrony małoletnich w audiowizualnych usługach medialnych na żądanie (Kodeks dobrych praktyk)¹⁴. Sygnatariusze

12 Zob. szerzej K. Klafkowska-Waśniowska, *Regulacja audiowizualnych usług medialnych na żądanie. Nowe rozwiązania dla „nowych mediów”*, „internetowy Kwartałnik Antymonopolowy i Regulacyjny” 2015, nr 7, s. 61–64.

13 A. Wąsowska, M. Trochimczuk, R. Świątek, M. Krawczyk, *Ochrona małoletnich w audiowizualnych usługach medialnych na żądanie*, <https://www.gov.pl/attachment/4b2764c5-e1bf-48b8-9fc2-33bcf164bdcc> (dostęp: 16.02.2024).

14 Zob. *Kodeks dobrych praktyk w sprawie szczegółowych zasad ochrony małoletnich w audiowizualnych usługach*

11 Ustawa z 11 sierpnia 2021 r. o zmianie ustawy o radiofonii i telewizji oraz ustawy o kinematografii (Dz.U. z 2021 r., poz. 1676).

tego kodeksu zobowiązują się do stosowania zabezpieczeń technicznych lub innych odpowiednich środków, mających na celu ochronę małoletnich, wśród których prócz rozwiązań wskazanych wyżej wymienia się również zalogowanie się przez usługobiorcę do systemu bankowości internetowej i pobranie danych o usługobiorcy w zakresie niezbędnym do weryfikacji pełnoletności lub potwierdzenie pełnoletności przez dostawcę systemu identyfikacji elektronicznej (eID) technicznego systemu, który umożliwia rodzicom skutecznie ograniczyć dostęp nieletnich do nieodpowiednich treści w kontekście odbioru audycji i przekazów wizualnych lub głosowych (pkt 31 Kodeksu dobrych praktyk). Należy jednak podkreślić, że te zabezpieczenia techniczne nie są aktualnie obowiązkowe, a Kodeks wskazany wyżej nie wiąże podmiotów, które nie przystąpiły do tej inicjatywy.

W konsekwencji jedyną stosowaną powszechnie w praktyce metodą ochrony małoletnich przed nieodpowiednimi treściami audiowizualnymi jest metoda polegająca na obowiązku odpowiedniego oznaczenia tych materiałów.

4. Treści zabronione, w szczególności pornografia

Należy podkreślić zakaz bezwzględny obowiązujący na podstawie art. 47h u.r.t., zgodnie z którym audycje dostarczane w ramach audiowizualnych usług medialnych na żądanie nie mogą zawierać treści nawołujących do nienawiści lub przemocy, lub dyskryminujących ze względu na płeć, rasę, kolor skóry, pochodzenie etniczne lub społeczne, cechy genetyczne, język, religię lub przekonania, poglądy polityczne lub wszelkie inne poglądy, przynależność państwową, przynależność do mniejszości narodowej, majątek, urodzenie, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną, lub nawołujących do popełnienia przestępstwa o charakterze terrorystycznym¹⁵. Odpowiednik tej regulacji dla

platform VSP zawiera treść art. 47o ust. 1 pkt 2 i 3 u.r.t. Językowa wykładnia przepisu nie wskazuje na powiązanie tych kryteriów z ochroną małoletnich. Jednak przywołanie tego zakazu należy uznać za konieczne, dla uzupełnienia wymogów dotyczących treści, jakie nie powinny być udostępniane w ramach usług VoD i platform VSP.

Ustawa o radiofonii i telewizji posługuje się opisowym pojęciem audycji lub innych przekazów „zagrożających fizycznemu, psychicznemu lub moralnemu rozwojowi małoletnich, w szczególności zawierających treści pornograficzne lub w sposób nieuzasadniony eksponujących przemoc”. Taki opis jest stosowany m.in. w art. 18 ust. 4 u.r.t., który wyraźnie stanowi, że rozpowszechnianie takich audycji jest zabronione. Przepis ten dotyczy nadawców telewizyjnych, a zakaz ma charakter bezwzględny. W zakresie działalności podmiotów świadczących audiowizualne usługi na żądanie analogiczna regulacja znajduje się w art. 47e u.r.t., który wyraźnie odsyła do stosowania art. 18 ust. 4 u.r.t. Jednak literalna treść regulacji dotyczącej audiowizualnej usługi na żądanie różni się od regulacji dotyczącej audycji nadawanych w telewizji, ponieważ zabronione jest publiczne udostępnianie audiowizualnej usługi medialnej na żądanie, w ramach której są dostępne w katalogu audycje lub inne przekazy, o których mowa w art. 18 ust. 4 u.r.t., bez stosowania skutecznych zabezpieczeń technicznych lub innych odpowiednich środków, mających na celu ochronę małoletnich przed ich odbiorem.

Podobnie uregulowana została ta kwestia w stosunku do operatorów platform VSP, ponieważ zgodnie z art. 47o ust. 1 pkt 1 u.r.t, zabronione jest umieszczanie na platformach VSP audycji, wideo stworzonych przez użytkowników lub innych przekazów zagrażających prawidłowemu fizycznemu, psychicznemu lub moralnemu rozwojowi małoletnich, w szczególności zawierających treści pornograficzne lub w sposób nieuzasadniony eksponujących przemoc bez stosowania skutecznych zabezpieczeń technicznych. Jednocześnie na dostawcę platformy udostępniania wideo nałożono obowiązek tworzenia i stosowania skutecznego zabezpieczenia techniczne, w tym systemy kontroli rodzicielskiej lub inne odpowiednie środki mające na celu ochronę małoletnich przed dostępem do audycji wideo stworzonych przez użytkowników lub innych

medialnych na żądanie, https://www.iab.org.pl/wp-content/uploads/2020/01/iab_kdp_vod_maloletni_2014.pdf (dostęp: 20.12.2023).

15 Por. szerzej na temat bezwzględnego zakazu określonych treści w audycjach: E. Galewska, *Ochrona godności ludzkiej w świetle przepisów ustawy o radiofonii i telewizji*, „Palestra” 2016, nr 1–2, s. 99–106.

przekazów zagrażających prawidłowemu fizycznemu, psychicznemu lub moralnemu rozwojowi małoletnich.

Interpretując dosłownie art. 47e ust. 1 u.r.t. oraz art. 47o ust. 1 pkt 1 u.r.t., można wysnuć wniosek, że przekazy takie jak pornografia lub nieuzasadniona ekspozycja przemocy, które nie są dopuszczalne w telewizji, mogą być udostępniane w Internecie w ramach VoD lub platform VSP, o ile taka usługa jest świadczona z wykorzystaniem odpowiednich mechanizmów zabezpieczających przed nieuprawnionym dostępem małoletnich. Innymi słowy, dla użytkowników nie będących małoletnimi takie usługi nie są zabronione.

Taka interpretacja budzi jednak wątpliwości, jeśli wziąć pod uwagę, że dla nadawców telewizyjnych zakaz nadawania takich samych audycji nie zawiera wyjątków, nawet przy zastosowaniu metod ograniczenia dostępu dla małoletnich, które przecież mogą być stosowane przykładowo w ramach systemów SmartTV lub innych metod tradycyjnie stosowanych do ochrony małoletnich, takich jak pora emisji po godz. 23.00. Trudno uzasadnić różny poziom ograniczeń, biorąc pod uwagę zarówno interes chronionych małoletnich, jak i interes uczestników tego samego rynku, czyli rynku wideo¹⁶.

5. Obowiązek oznaczenia rodzajów treści przez dostawców VoD

Jeśli treści mogą mieć negatywny wpływ na prawidłowy rozwój fizyczny, psychiczny lub moralny małoletnich, ich udostępnienie w Internecie jest dopuszczalne przy zastosowaniu odpowiedniego oznaczenia. Innymi słowy, kryterium oceny treści dotyczy oszacowania ryzyka wpływu na rozwój małoletnich. Trzeba jednak podkreślić, że ocena ta nie jest dokonywana tylko na podstawie enigmatycznego opisu wpływu na prawidłowy rozwój fizyczny, psychiczny lub moralny oraz stopień szkodliwości audycji lub innego przekazu dla małoletnich, co mogłaby sugerować literalna treść art. 47e ust. 1 i 2 u.r.t. Dopełnieniem normy ustawowej są bowiem cechy oraz szczegółowe warunki kwalifikowania i oznaczania audycji i innych przekazów oraz

wzory odpowiednich symboli graficznych, uwzględniając rodzaje treści mogących mieć negatywny wpływ na prawidłowy rozwój fizyczny, psychiczny lub moralny, które określa rozporządzenie Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji¹⁷. Norma prawna, która dotyczy kwalifikacji audycji lub innego przekazu, stanowi efekt interpretacji obu przepisów, czyli przepisu ustawowego wraz z jego konkretyzacją określoną w przepisach wykonawczych. Nie można zatem poprzestać na stosowaniu jedynie kryterium ustawowego. Jak stwierdził Sąd Apelacyjny w Warszawie¹⁸: „Dla uznania, że nadawca naruszył zakaz wynikający z art. 18 ust. 5 ustawy z 1992 r. o radiofonii i telewizji nie wystarczy przyjęcie, że dana audycja może »mieć negatywny wpływ na prawidłowy fizyczny, psychiczny lub moralny rozwój małoletnich«, ale niezbędne jest ustalenie, iż audycja ta zawiera treści wymienione w załączniku nr 3 do rozporządzenia [...] w sprawie kwalifikowania audycji lub innych przekazów mogących mieć negatywny wpływ na prawidłowy fizyczny, psychiczny i moralny rozwój małoletnich”.

Ocena powinna być dokonywana według cech, które powinny być skonkretyzowane w rozporządzeniu KRRiT VoD¹⁹. Rozporządzenie przewiduje dwa rodzaje oznaczeń:

- 1) oznaczenia rodzajów treści „negatywnych”, oraz
- 2) oznaczenie kategorii wiekowych.

17 Dla VoD jest podstawę prawną stanowi art. 47e ust. 4 u.r.t., natomiast dla platform udostępniania wideo art. 47p ust. 3 u.r.t.

18 Zob. wyrok SA w Warszawie z 24 stycznia 2017 r., VI ACa 1892/16, LEX nr 2317752, który został wydany na podstawie analogicznych przepisów dotyczących oznaczenia audycji telewizyjnych, czyli rozporządzenia KRRiT z 23 czerwca 2005 r. w sprawie kwalifikowania audycji lub innych przekazów mogących mieć negatywny wpływ na prawidłowy fizyczny, psychiczny i moralny rozwój małoletnich oraz audycji lub innych przekazów przeznaczonych dla danej kategorii wiekowej małoletnich, stosowania wzorów symboli graficznych i formuł zapowiedzi (Dz.U. z 2005 r., poz. 1089 ze zm.).

19 Rozporządzenie Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji z 13 kwietnia 2022 r. w sprawie kwalifikowania i oznaczania audycji i innych przekazów mogących mieć negatywny wpływ na rozwój małoletnich w poszczególnych kategoriach wiekowych w audiowizualnych usługach medialnych na żądanie (Dz.U. z 2022 r., poz. 913).

16 Na temat usług audiowizualnych na żądania por. szerzej m.in. *Europejski i krajowy rynek audiowizualnych usług medialnych na żądanie (VoD)*, Warszawa 2021, <https://www.gov.pl/web/krrit/europejski-i-krajowy-rynek-audiowizualnych-uslug-medialnych-na-zadanie-vod> (dostęp: 14.02.2024).

Ustawa nie definiuje, jakie rodzaje treści mogą negatywnie wpływać na rozwój małoletnich. Tę materię określa rozporządzenie KRRiT VoD, wskazując na: seks, narkotyki, wulgaryzmy i przemoc.

Dla każdego z tych rodzajów treści należy stosować odpowiednie oznaczenie graficzne²⁰.

Istotne przy tym jest, że sam fakt pokazania w audycji scen, które zawierają element seksu, narkotyków, wulgaryzmów lub przemocy, nie jest *per se* wystarczający do obowiązku oznaczenia audycji taką kwalifikacją treści. Zgodnie z § 4 ust. 2 i 3 rozporządzenia KRRiT VoD audycje dla małoletnich od lat 16 lub młodszych nie podlegają oznaczeniu „rodzajowemu” (PSWN). O tym, czy należy stosować oznaczenie rodzaju treści, przesądza ocena treści danej sceny, a także kontekst wynikający z całości treści audycji. Zgodnie z rozporządzeniem KRRiT VoD audycje i inne przekazy dozwolone od lat 18 zawierają w szczególności sceny lub treści:

- 1) prezentujące obrazy naturalistycznego seksu lub patologicznych form życia seksualnego (np. połączone z przemocą i przymusem), lub

Jak wynika z przytoczonej treści przepisu, w punktach od jeden do pięć opisano rodzaje treści, których obecność w audycji lub w innym przekazie, wymaga odpowiedniego oznaczenia (PSWN). Warto zwrócić uwagę na kilka problemów interpretacyjnych, wynikających z przepisów rozporządzenia KRRiT VoD.

Po pierwsze, brak w rozporządzeniu jednoznacznego przypisania poszczególnych oznaczeń do treści wskazanych w punktach od jeden do pięć. Niektóre treści zostały opisane w kilku miejscach np. P – przemoc można wskazać w punkcie 2 i w punkcie 4, dla kategorii „od 18 lat”.

Po drugie, istnieją takie zachowania opisane w katalogu 1–5, które nie odpowiadają wyraźnie żadnemu z oznaczeń – taki opis zawiera pkt 3 – czyli treści promujące jednoznacznie patologiczne zachowania bohatera wobec innych ludzi bądź zwierząt. Nie wynika stąd, że patologiczne zachowanie musi zawierać elementy przemocy. Tę wątpliwość potwierdza także treść pkt 5, gdzie jako przykład patologii wskazano przemoc w różnej postaci. Stąd można wnioskować, że pojęcie patologii w rozumieniu rozporządzenia nie

Oznaczenie „seks” w kategorii „od lat 18” nie dotyczy pornografii, lecz obrazów naturalistycznego seksu.

- 2) przedstawiające nieuzasadnioną (np. obroną konieczną, aktywnością sportową) przemoc, lub
- 3) promujące jednoznacznie patologiczne zachowania bohatera wobec innych ludzi bądź zwierząt, lub
- 4) zawierające społeczne usprawiedliwianie wulgarności oraz nagromadzenie wyrazów, wyrażeń i zwrotów powszechnie uznawanych za obraźliwe, lub
- 5) usprawiedliwiające lub pokazujące w kontekście aprobatywnym przejawy społecznej patologii (np. przemocy, w szczególności fizycznej, psychicznej, werbalnej lub seksualnej, uzależnień od substancji psychoaktywnych).

jest tożsame z zachowaniami „przemocowymi”. Zatem jeśli w audycji lub w innym przekazie będą widoczne takie formy patologicznych zachowań wobec ludzi lub zwierząt, które nie są przemocowe, to trudno znaleźć właściwe oznaczenie. Czy zatem można przyjąć, że niektóre audycje „od 18 lat” nie będą oznaczone „rodzajem” treści, który może stanowić zagrożenie dla małoletnich? Wydaje się, że w sytuacji, gdy brak jest takiego oznaczenia w rozporządzeniu KRRiT VoD, które odpowiada treści danej sceny, a jednak całość audycji wymaga klasyfikacji „od 18 lat”, to nie można wymagać, by dostawca VoD zastosował jakiegokolwiek inne oznaczenie rodzaju treści²¹. Takie oznaczenie

20

21 Jako przykład innych rodzajów treści, można wskazać „łęk” lub „dyskryminację” (stosowane dla audycji telewizyjnych)

mogłoby bowiem wprowadzać w błąd użytkownika. Zatem w takiej sytuacji, gdy brak odpowiedniego oznaczenia rodzaju treści, uzasadnione wydaje się oznaczenie tylko kategorii wiekowej „od 18 lat”.

Po trzecie, warto zauważyć, że oznaczenie „seks” w kategorii „od lat 18” nie dotyczy pornografii²², lecz obrazów naturalistycznego seksu lub patologicznych form życia seksualnego.

Przepisy ustawy o radiofonii i telewizji oraz rozporządzenie KRRiT określają także sposób oznaczenia takich audycji lub przekazu. Zgodnie art. 47e ust. 2 u.r.t. audycje lub przekazy należy oznaczyć odpowiednimi symbolami graficznymi w taki sposób, aby użytkownik mógł z łatwością zapoznać się z oznaczeniem zarówno w chwili wyboru audycji, jak i w trakcie jej trwania. Ustawodawca zdecydował się na konstrukcję przepisu, która pozwala w dynamiczny sposób stosować prawo, czyli odpowiednio dostosować normę do obowiązujących standardów. Podobny sposób kształtowania obowiązków jest stosowany m.in. w Dyrektywie o prawie autorskim na jednolitym rynku cyfrowym²³, a także w RODO²⁴. Rozwiązania, które mają stosowane dla

osiągnięcia określonego celu wskazanego przez prawodawcę, powinny być realizowane przy użyciu narzędzi, które są adekwatne do osiągnięcia tego celu. Prawodawca nie jest w stanie „nadążyć” za szybkimi zmianami technologicznymi, zatem nie definiuje w sposób sztywny sposobu realizacji tych obowiązków. Przy odpowiednim zastosowaniu gwarancji praworządności dla podmiotów, które podlegają tym obowiązkom, takie podejście prawodawcy może przynieść korzystne wyniki. Należy jednak pamiętać, że pewność prawa nie może być w tym przypadku naruszona.

Odmienne niż w przypadku oznaczeń audycji nadawanych w telewizji (art. 18 ust. 5a u.r.t.²⁵) przepisy dotyczące serwisów VoD nie wymagają, aby oznaczenie te były widoczne „przez cały czas”.

Należy zauważyć, że regulacja zawarta w art. 47e u.r.t. została niemal dosłownie powtórzona w § 4 ust. 1 rozporządzenia KRRiT VoD. Podmiot dostarczający audiowizualną usługę medialną na żądanie oznacza audycje i inne przekazy:

- 1) widocznym symbolem graficznym wskazującym na kwalifikację audycji i innych przekazów do danej kategorii wiekowej;
- 2) widocznym symbolem graficznym wskazującym rodzaj treści mogących mieć negatywny wpływ na prawidłowy fizyczny, psychiczny lub moralny rozwój małoletnich;
- 3) w taki sposób, aby użytkownik mógł z łatwością zapoznać się z oznaczeniem zarówno w chwili wyboru audycji i innych przekazów, jak i w trakcie ich trwania.

Łatwość zapoznania należy rozumieć w taki sposób, jaki wynika ze specyfiki usług świadczonych w Internecie. Można uznać, że wymóg „łatwości zapoznania się” jest spełniony wówczas, gdy w toku zwykłych czynności korzystania z urządzeń, użytkownik może w łatwy sposób, tj. bez nadmiernej trudności, uzyskać informację o oznaczeniach dotyczących treści. Ze względu na interaktywną funkcjonalność narzędzi internetowych,

np. w Holandii – zob. E. Murawska-Najmiec, *Systemy ochrony małoletnich w programach telewizyjnych i radiowych w wybranych krajach europejskich – Francja, Belgia, Niemcy, Wielka Brytania, Węgry, Holandia i Szwecja*, „Analiza Biura KRRiT” 2011, nr 3, <https://www.gov.pl/web/krrit/raporty-i-analizy4> (dostęp: 16.02.2024) a także „hazard” (stosowany dla oznaczeń treści gier komputerowych; zob. <https://pegi.info/pl/node/59>, dostęp: 20.12.2023).

22 Szerzej na temat definiowania pojęcia pornografii por. m.in. P. Żarnowska-Grabarz, *Pornografia w sztuce a odpowiedzialność karna artystów – uwagi na tle art. 202 k.k.*, „Palestra” 2017, nr 7–8, s. 62–69; F. Ciepły, *O kontratybie sztuki*, „Prokuratura i Prawo” 2015, nr 10, s. 26 i n.

23 Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/790 z 17 kwietnia 2019 r. w sprawie prawa autorskiego i praw pokrewnych na jednolitym rynku cyfrowym oraz zmiany dyrektyw 96/9/WE i 2001/29/WE (Dz.Urz. UE L 130, s. 92–125).

24 Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (Dz.Urz. UE L 119, s. 1–88 ze sprost.).

25 Art. 18 ust. 5a pkt 1 u.r.t.: „Nadawcy są obowiązani do kwalifikowania i oznaczania audycji lub innych przekazów, o których mowa w ust. 5, odpowiednim symbolem graficznym wskazującym, że treści mogą mieć negatywny wpływ na prawidłowy fizyczny, psychiczny lub moralny rozwój małoletnich przez cały czas ich emisji telewizyjnej”.

przez które użytkownik korzysta z usług VoD lub platform udostępniania wideo, nie ma konieczności, aby na ekranie było widoczne przez cały czas oznaczenie tych treści. Ponadto, ze względu na specyfikę niektórych urządzeń (w szczególności urządzeń mobilnych), może nie być możliwe zapewnienie ciągłej widoczności na ekranie urządzenia przez cały czas, gdy użytkownik korzysta z usługi (tj. zapoznaje się z treścią audycji lub innego przekazu), ponieważ takie oznaczenie może „zasłaniać” treść audycji.

6. Zabezpieczenia techniczne i zasady oznaczenia wideo w platformach udostępniania wideo (VSP)

Ze względu na różnicę zasad udostępniania materiałów wideo na platformach udostępniania wideo inaczej został skonstruowany obowiązek dotyczący sposobu oznaczania tych materiałów. Jak wskazano wyżej, obowiązek oznaczenia materiałów w ramach VoD ciąży na dostawcach audiowizualnych usług medialnych na żądanie. Są to zatem te podmioty, które administrują serwisem internetowym VoD, ponieważ to one podejmują decyzje dotyczące wyboru i udostępnienia konkretnego materiału audiowizualnego. Natomiast

na celu ochronę małoletnich przed dostępem do audycji, wideo stworzonych przez użytkowników lub innych przekazów zagrażających prawidłowemu fizycznemu, psychicznemu lub moralnemu rozwojowi małoletnich, w szczególności zawierających treści pornograficzne lub w sposób nieuzasadniony eksponujących przemoc;

- 2) umożliwienie użytkownikom platformy udostępniania wideo kwalifikowania umieszczanych przez nich audycji, wideo stworzonych przez użytkowników lub innych przekazów, o których mowa w art. 47o ust. 1 pkt 1, oraz stosowanie zabezpieczeń technicznych, o których mowa w pkt 1, wobec umieszczanych przez nich audycji, wideo stworzonych przez użytkowników lub innych przekazów.

Podobnie jak w przypadku serwisów VoD Krajowa Rada Radiofonii i Telewizji dotychczas nie wydała rozporządzenia, które określiłoby szczegółowe wymagania, jakie muszą spełniać skuteczne zabezpieczenia techniczne lub inne odpowiednie środki, mające na celu ochronę małoletnich przed odbiorem audycji, wideo stworzonych przez użytkowników lub innych przekazów, kierując się potrzebą zapewnienia skutecznej ochrony małoletnich przed szkodliwymi dla

Na platformach udostępniania wideo nie ma obowiązku stosowania oznaczeń PSWN, które są stosowane w ramach usług VoD.

działalność platform udostępniania wideo opiera się na tym, że to użytkownicy umieszczają na danej platformie materiał audiowizualny i w ten sposób dokonują wyboru tego materiału oraz podejmują decyzję o jego udostępnieniu. Co do zasady administrator platformy udostępniania wideo nie bierze udziału w sposób aktywny w tej procedurze. Dlatego też obowiązki dostawy platformy udostępniania wideo obejmują dwie główne metody ochrony:

- 1) utworzenie i obsługa skutecznych zabezpieczeń technicznych, w tym systemów kontroli rodzicielskiej lub innych odpowiednich środków, mających

niech treściami, uwzględniając możliwości techniczne, stopień szkodliwości audycji, wideo stworzonych przez użytkowników lub innych przekazów dla małoletnich w poszczególnych kategoriach wiekowych oraz specyfikę platform udostępniania wideo. Zatem aktualnie jedyną *de facto* metodą ochrony małoletnich są oznaczenia materiałów audiowizualnych. Rozporządzenie KRRiT VSP²⁶ dotyczące oznaczeń, które

26 Rozporządzenie Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji z 13 kwietnia 2022 r. w sprawie kwalifikowania i oznaczania audycji, wideo stworzonych przez użytkowników i innych

powinny być stosowane w platformach udostępniania, zawierają opis kategorii wiekowych, które mogą mieć negatywny wpływ na małoletnich, który jest tożsamy z opisem tych instytucji na potrzeby VoD²⁷. Natomiast brak jest obowiązku oznaczania rodzajów treści, które mogą mieć negatywny wpływ na małoletnich. Innymi słowy na platformach udostępniania wideo nie ma obowiązku stosowania oznaczeń PSWN, które są stosowane w ramach usług VoD.

Sposób oznaczenia został sprecyzowany w treści rozporządzenia KRRiT VSP. Zgodnie z § 3 ust. 1 tego aktu dostawca platformy udostępniania wideo zapewnia użytkownikom platformy udostępniania wideo możliwość oznaczenia umieszczanych audycji, wideo stworzonych przez użytkowników i innych przekazów widocznym symbolem graficznym wskazującym na kwalifikację audycji, wideo stworzonych przez użytkowników lub innych przekazów do danej kategorii wiekowej. Jak wynika z tego przepisu, który jest odwzorowaniem przepisu ustawowego, dostawca platformy wideo powinien udostępnić w ramach działania tej platformy takie narzędzia lub funkcjonalności, które umożliwią użytkownikom nie tylko udostępniania wybranych przez nich materiałów, lecz także odpowiednio oznaczenie tych materiałów. Można domniemywać, że brak obowiązku oznaczenia rodzajów treści, które mogą mieć negatywny wpływ na małoletnich, może być spowodowany wątpliwościami co do możliwości dokonania przez użytkowników oceny treści materiału w takim stopniu, aby przypisać mu nie tylko kategorię wiekową, ale także dokładne rodzaje treści.

Istotą tej metody ochrony małoletnich jest dostępność informacji o oznaczeniu kategorii wiekowej, czyli możliwość zapoznania się z tym oznaczeniem. Dostawca platformy VSP zapewnia odbiorcy możliwość zapoznania się z symbolami graficznymi danej kategorii wiekowej w taki sposób, aby odbiorca mógł z łatwością zapoznać się z oznaczeniem w trakcie trwania audycji, wideo stworzonych przez użytkowników i innych przekazów. Podobnie jak w przypadku serwisów VoD, tak i w ramach platform VSP nie został

wyraźnie wskazany obowiązek, by oznaczenie kategorii wiekowej było widoczne przez cały czas zapoznawania się użytkownika z materiałem wideo. Uwagi poczynione wyżej (dotyczące VoD i łatwości zapoznania się z tym oznaczeniem przez użytkownika) pozostają aktualne także dla platform VSP. Należy podkreślić istotną różnicę między oznaczeniem stosowanym w ramach VoD i w ramach platform VSP, która polega na tym, że na platformy VSP nie został nałożony obowiązek, aby użytkownik mógł z łatwością zapoznać się z oznaczeniem w chwili wyboru materiału wideo.

Warto także podkreślić, że dostawca platformy VSP ma szczególne obowiązki informacyjne wobec użytkowników związane z ochroną małoletnich, które obejmują konieczność stosowania odpowiedniej treści regulaminu platformy udostępniania wideo. Zgodnie z art. 47r u.r.t. dostawca platformy VSP w regulaminie świadczenia usług drogą elektroniczną określa w szczególności:

- 1) informację o cechach oraz szczegółowych warunkach kwalifikowania i oznaczania audycji, wideo stworzonych przez użytkowników i innych przekazów oraz wzorach odpowiednich symboli graficznych, określonych w rozporządzeniu KRRiT dotyczącym oznaczeń;
- 2) sposób zgłaszania, że treści umieszczone na platformie udostępniania wideo naruszają zakaz umieszczania materiałów wideo zagrażających prawidłowemu fizycznemu, psychicznemu lub moralnemu rozwojowi małoletnich, w szczególności zawierających treści pornograficzne lub w sposób nieuzasadniony eksponujących przemoc, bez stosowania skutecznych zabezpieczeń technicznych, oraz tryb rozpoznawania zgłoszeń, w tym terminy i sposób udzielania odpowiedzi na zgłoszenia dokonane przez użytkowników;
- 3) kryteria dokonywania oceny zgodności audycji, wideo stworzonych przez użytkowników oraz innych przekazów (nie tylko w zakresie ochrony małoletnich, ale także innych zakazanych treści);
- 4) informacje dotyczące możliwości składania skarg na rozstrzygnięcia dostawcy platformy udostępniania wideo oraz informacje dotyczące innych środków ochrony prawnej przysługujących użytkownikom platform udostępniania wideo wobec rozstrzygnięć dostawcy platformy udostępniania wideo.

przekazów mogących mieć negatywny wpływ na rozwój małoletnich w poszczególnych kategoriach wiekowych w platformach udostępniania wideo (Dz.U. z 2022 r., poz. 1019).

²⁷ Zob. art. 47p u.r.t. oraz rozporządzenie KRRiT VSP.

Można także zasygnalizować, że konieczne jest, aby dostawca platformy udostępniania wideo zapewnił użytkownikom tej platformy przejrzyste i przyjazne mechanizmy umożliwiające zgłaszanie, że treści umieszczone na platformie udostępniania wideo naruszają zakaz dotyczący treści niedozwolonych lub takich, które nie są odpowiednio oznaczone, a odpowiedź dostawy w sprawie takiego zgłoszenia powinna być udzielona użytkownikowi w terminie czterdziestu ośmiu godzin od zgłoszenia. Szczegółowe omówienie procedury odwołań wykracza poza zakres tematu niniejszego opracowania.

Należy także podkreślić, że ustawa w art. 47t u.r.t. przewiduje obowiązek tzw. zablokowania materiału wideo naruszającego prawo (w tym zagrażającego małoletnim, który nie został prawidłowo zakwalifikowany i oznaczony). Dostawca platformy VSP po wezwaniu użytkownika do usunięcia w wyznaczonym terminie stanu niezgodnego z prawem ma obowiązek uniemożliwić dostęp do naruszających prawo materiałów umieszczonych na platformie udostępniania wideo.

7. Kategorie wiekowe

Rozporządzenie KRRiT VoD oraz rozporządzenie KRRiT VSP przewiduje cztery kategorie wiekowe:

- I kategoria – bez ograniczeń wiekowych,
- II kategoria – dla małoletnich od lat 12,
- III kategoria – dla małoletnich od lat 16,
- IV kategoria – od lat 18.

Kategorie II, III i IV wymagają odpowiedniego oznaczenia graficznego, które zostało zdefiniowane w załączniku do omawianego rozporządzenia. Natomiast treści, które zostaną zakwalifikowane do kategorii I „bez ograniczeń wiekowych”, nie wymaga oznaczenia graficznego.

Technika legislacyjna zastosowana w treści obu rozporządzeń KRRiT (tj. VoD oraz VSP) budzi pewne wątpliwości. W kategorii I opisano treści, jakimi powinny charakteryzować się audycje lub inne przekazy dostępne w tej kategorii. Odmiennie dla kategorii II i III zastosowano wyliczenie przykładowych treści, które nie powinny być dostępne w tych kategoriach wiekowych. Literalna treść opisów zawartych w Załączniku nr I obu rozporządzeń KRRiT może sprawiać trudności co do jednoznacznego rozróżnienia audycji między poszczególnymi kategoriami wiekowymi.

Jako przykład może posłużyć dystynkcja między kategorią wiekową „od lat 12” i „od lat 16”. Jeden z zakazów dotyczących treści w każdej z tych kategorii wiekowych odnosi się do przemocy. Opis w kategorii „od lat 16” wskazuje na to, że nie powinny być w niej obecne treści usprawiedliwiające przemoc wobec zwierząt lub akty wandalizmu (pkt 8 w kategorii „od 16 lat”). Jednocześnie w opisie treści niedopuszczalnych w kategorii „od lat 12” wskazano na treści prezentujące w kontekście aprobatywnym przedmiotowe i agresywne traktowanie ludzi lub zwierząt (pkt 9 w kategorii „od 12 lat”). Może zatem w praktyce powstać trudność przy ocenie sceny, w której widoczne są zachowania agresywne/przemocowe wobec ludzi lub zwierząt. Jak rozróżnić „treści usprawiedliwiające przemoc wobec zwierząt” od „treści prezentujących w kontekście aprobowanym agresywne traktowanie zwierząt”? Jest to tylko jeden z przykładów opisów sprawiający problemy interpretacyjne. Można oczekiwać, że w akcie wykonawczym opis będzie na tyle precyzyjny, aby nie budził wątpliwości praktycznych.

Opisy kategorii wiekowych stosowane dla dostawców VoD i platform VSP odpowiadają tym, które są stosowane dla audycji telewizyjnych, z wyjątkiem kategorii wiekowej „od 12 lat”, która występuje jedynie w audycjach telewizyjnych. W konsekwencji zmian rozporządzeń KRRiT w tym zakresie doszło zatem do istotnego zbliżenia (niemal ujednolicenia) opisów ponieważ poprzednio obowiązujące rozporządzenie w sprawie VoD zawierało inne opisy kategorii niż te, które w tym samym czasie były stosowane dla audycji telewizyjnych²⁸. Dla użytkowników VoD, platform VSP oraz widzów audycji telewizyjnych takie „ujednolicenie” stanowi z pewnością ułatwienie przy ocenie, czy dany materiał audiowizualny nadaje się dla małoletnich w określonym wieku.

8. Kompetencje Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji

Warto przypomnieć, że zakres zastosowania przepisów polskiej ustawy o radiofonii i telewizji, w stosunku do usług VoD i platform VSP jest ograniczony. Nie

28 Por. rozporządzenie Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji z 5 lutego 2013 r. w sprawie szczegółowych zasad ochrony małoletnich w audiowizualnych usługach medialnych na żądanie (Dz.U. z 2013 r., poz. 209).

wszystkie serwisy internetowe, które są dostępne dla użytkowników znajdujących się na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, są objęte zakresem działalności polskiej KRRiT. Zgodnie z art. 1a u.r.t. polską ustawę stosuje się do dostawców usług medialnych oraz platform udostępniania wideo ustanowionych na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej²⁹. Tytułem przykładu można wskazać, że według aktualnych danych zakresem zastosowania polskiej ustawy objęte są podmioty świadczące następujące usługi VoD³⁰: Canal+, nc+ online, Polsat Go, player.pl. Natomiast szereg dostawców usług VoD lub platform wideo nie podlega polskim przepisom w tym zakresie, w szczególności Netlix.

W sprawozdaniu z działalności KRRiT za 2022 r. wskazano, że „w 2022 r. prowadzony monitoring platform VSP, który wykazał, że większość dostawców VSP publikowała nieaktualne regulaminy, które nie były dostosowane do wymogów ustawowych [...] Przeprowadzono kontrolę 8 dostawców platform udostępniania wideo (VSP) wpisanych do wykazu prowadzonego przez Przewodniczącego KRRiT. Skontrolowano 345 audycji. [...] W przypadku jednej z platform, w odniesieniu do ponad dwudziestu audycji, stwierdzono brak wymaganego oznaczenia symbolem właściwym dla kategorii wiekowej „od lat 18”. Ponadto dostawca platformy VSP nie umożliwił użytkownikom kwalifikowania umieszczanych przez nich audycji, wideo stworzonych przez użytkowników i innych przekazów ani nie określił w regulaminie wymaganych informacji”³¹.

29 Szczegółowe przesłanki ustalenia, czy dostawca usługi medialnej lub platformy udostępniania wideo jest uważany za ustanowionego na terytorium RP, są opisane w art. 1a ust. 2–6 u.r.t. Por. szerzej D. Ossowska-Salamonowicz, *Art. 1(a) [Dostawcy usług medialnych objęci ustawą]*, w: *Ustawa o radiofonii i telewizji. Komentarz*, red. A. Niewęglowski, Warszawa 2021, s. 62–69.

30 KRRiT publikuje i na bieżąco aktualizuje listę dostawców usług medialnych oraz dostawców platform udostępniania wideo ustanowionych na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej: <https://www.gov.pl/web/krrit/lista-dostawcow-audiowizualnych-uslug-medialnych-na-zadanie2> (dostęp: 20.12.2023).

31 *Sprawozdanie KRRiT z działalności w 2022 roku*, <https://www.gov.pl/web/krrit/sprawozdanie-i-informacja-z-dzialalnosci-w-2022-r> (dostęp: 14.02.2024), s. 41.

Natomiast podczas kontroli dostawców VoD „stwierdzono m.in. zakwalifikowanie kilku audycji do nieodpowiedniej kategorii wiekowej oraz ich niewłaściwe oznaczenie znakiem graficznym wskazującym na przeznaczenie audycji dla odbiorców od lat 16, podczas gdy analiza treści audycji wykazała, że powinny one zostać zakwalifikowane jako właściwe dla odbiorców od 18 roku życia. Ponadto, w zależności od kontrolowanego dostawcy VoD, w odniesieniu do kilkudziesięciu audycji, stwierdzono brak stosowania przez dostawcę oznaczeń wskazujących na rodzaj treści mogących mieć negatywny wpływ na rozwój małoletnich, które były zawarte w audycjach adresowanych do odbiorców od lat 18”³².

9. Projekt ustawy – sygnalizacja odmiennego podejścia

Dyskusja na temat problemu ochrony małoletnich przed nieodpowiednimi treściami dostępnymi w Internecie, w szczególności przed pornografią, toczy się od kilku lat³³. W lipcu 2023 r. do Sejmu RP został skierowany projekt ustawy o ochronie małoletnich przed dostępem do treści nieodpowiednich w Internecie³⁴. Projekt ten przewidywał wprowadzenie licznych obowiązków, ciążących na podmiotach innych niż dostawcy VoD oraz dostawcy platform VSP. Według projektu obowiązki związane z ochroną małoletnich przed nieodpowiednimi treściami miały obciążać dostawców usługi dostępu do sieci internetowej oraz przedsiębiorców umożliwiających korzystanie z publicznej sieci telekomunikacyjnej za pośrednictwem lokalnej sieci radiowej. Są to podmioty, które nie mają wpływu na treść materiałów audiowizualnych, lecz świadczą usługi o charakterze technicznym związane z korzystaniem z sieci internetowej. Szczegółowa analiza projektu w tym miejscu nie wydaje się konieczna, ponieważ na skutek silnej krytyki³⁵, m.in. ze strony

32 Tamże, s. 55.

33 Zob. m.in. K. Rogala, *Projekt ustawy o ochronie małoletnich przed treściami pornograficznymi – analiza proponowanych rozwiązań*, „Prawo Mediów Elektronicznych” 2020, nr 2, s. 4–11.

34 <https://www.sejm.gov.pl/Sejm9.nsf/druk.xsp?nr=3282> (dostęp: 20.12.2023).

35 M. Kowalska, *Krytyka ustawy o ochronie dzieci przed szkodliwymi treściami*, <https://www.politykabezpieczenstwa.pl/>

środowisk reprezentujących podmioty świadczące usługi dostępu do Internetu, projekt ustawy został wycofany.

10. Podsumowanie

Dokonyjąc oceny uporządkowania rozwiązań prawnych w zakresie dotyczącym ochrony małoletnich przed treściami „nieodpowiednimi”, można wskazać na pozytywne aspekty zmian prawnych z 2022 r., które doprowadziły do istotnego ujednoczenia oznaczeń kategorii wiekowych dla audycji telewizyjnych, VoD oraz platform VSP. Jeśli przyjąć, że celem stosowania oznaczeń kategorii wiekowych lub rodzajów treści jest odpowiednie poinformowanie o ryzyku dotyczącym konkretnego materiału audiowizualnego, to taka informacja powinna być łatwa do odczytania i zrozumienia dla odbiorców. W sytuacji gdy doszło do niemal ujednoczenia zasad kwalifikacji i oznaczania audycji zarówno w ramach audycji telewizyjnych, jak i dla wideo udostępnianego w Internecie rodzice lub opiekunowie małoletnich, mogą łatwiej podejmować decyzje o korzystaniu przez małoletnich z określonych treści.

Nie sposób także nie zauważyć, że w aktach wykonawczych zastosowano dość lakoniczny opis treści, które służą do oceny i kwalifikacji materiału audiowizualnego m.in. do poszczególnych kategorii wiekowych lub do oznaczenia odpowiednim rodzajem treści. Jak o tym była mowa wyżej, w opisach różnych kategorii wiekowych zdarzają się bliskoznaczne sformułowania, których ocena nastręcza trudności. Tak technika legislacyjna zwiększa ryzyko „pomyłki” dla podmiotów, które mają stosować te oznaczenia (m.in. dostawców VoD lub dostawców platform VSP), co osłabia pewność prawa, a także może negatywnie wpływać na skuteczność realizacji celu, jakim jest ochrona małoletnich.

Trudno dokonać oceny skuteczności rozwiązań prawnych obowiązujących od 2022 r. Sprawozdania (m.in. KRRiT) nie wskazują na istotne (poważne) problemy dotyczące stosowania prawa w tym zakresie. Należy jednak wziąć pod uwagę, że ocena skuteczności rozwiązań prawnych nie powinna ograniczać się tylko do tego kryterium. Aby w pełni dokonać oceny w tym zakresie, należałoby poddać analizie także m.in.

konsekwencje społeczne lub ekonomiczne. Aktualnie brak jednak takich analiz.

Ograniczając zakres analizy do kwestii, które dotyczą stosowania prawa, należy podkreślić brak rozporządzeń KRRiT dotyczących zabezpieczeń technicznych, które mogłyby być stosowane dla ochrony małoletnich. Nie chodzi przy tym o nałożenie kolejnego obowiązku na dostawców VoD lub VSP, lecz o wskazanie tym podmiotom, które narzędzia służące do zabezpieczeń technicznych są uznawane za odpowiednie i bezpieczne, co jest istotne szczególnie ze względu na wyraźny obowiązek ustawowy obciążający dostawców VSP na podstawie art. 47p ust. 1 pkt 1 u.r.t. (skuteczne zabezpieczenia techniczne, w tym systemy kontroli rodzicielskiej lub inne odpowiednie środki), o czym była mowa wyżej.

Ocena skuteczności polskich rozwiązań prawnych jest także istotnie utrudniona ze względu na ograniczenia dotyczące kompetencji (jurysdykcji terytorialnej) KRRiT. Należy wziąć pod uwagę fakt, że kilka bardzo dużych podmiotów w branży VoD lub VSP nie podlega polskim przepisom, a w konsekwencji nie podlega kontroli przez polskiego regulatora, czyli KRRiT. Z tego względu wydaje się, że pełna ocena skuteczności w aspekcie konsekwencji praktycznego oddziaływania w tym zakresie nie będzie w pełni satysfakcjonująca.

Bibliografia

- Cieply F., *O kontratybie sztuki*, „Prokuratura i Prawo” 2015, nr 10, s. 26–40.
- Europejski i krajowy rynek audiowizualnych usług medialnych na żądanie (VoD), Warszawa 2021, <https://www.gov.pl/web/krrit/europejski-i-krajowy-rynek-audiowizualnych-uslug-medialnych-na-zadanie-vod> (dostęp: 14.02.2024).
- Galewska E., *Ochrona godności ludzkiej w świetle przepisów ustawy o radiofonii i telewizji*, „Palestra” 2016, nr 1–2, s. 99–106.
- Kłaflkowska-Waśniowska K., *Regulacja audiowizualnych usług medialnych na żądanie. Nowe rozwiązania dla „nowych mediów”*, „internetowy Kwartalnik Antymonopolowy i Regulacyjny” 2015, nr 7, s. 57–69.
- Kodeks dobrych praktyk w sprawie szczegółowych zasad ochrony małoletnich w audiowizualnych usługach medialnych na żądanie, https://www.iab.org.pl/wp-content/uploads/2020/01/iab_kdp_vod_maloletni_2014.pdf (dostęp: 20.12.2023).
- Kowalska M., *Krytyka ustawy o ochronie dzieci przed szkodliwymi treściami*, <https://www.politykabezpieczenstwa.pl/>

pl/a/krytyka-ustawy-o-ochronie-dzieci-przed-szkodliwymi-treściami (dostęp: 20.12.2023).

- pl/a/krytyka-ustawy-o-ochronie-dzieci-przed-szkodliwymi-treściami (dostęp: 20.12.2023).
- Murawska-Najmiec E., *Systemy ochrony małoletnich w programach telewizyjnych i radiowych w wybranych krajach europejskich – Francja, Belgia, Niemcy, Wielka Brytania, Węgry, Holandia i Szwecja*, „Analiza Biura KRRiT” 2011, nr 3, <https://www.gov.pl/web/krrit/raporty-i-analizy4> (dostęp: 16.02.2024).
- Ossowska-Salamonowicz D., *Art. 1(a) [Dostawcy usług medialnych objęci ustawą]*, w: *Ustawa o radiofonii i telewizji. Komentarz*, red. A. Niewęglowski, Warszawa 2021, s. 62–69.
- Rogała K., *Projekt ustawy o ochronie małoletnich przed treściami pornograficznymi – analiza proponowanych rozwiązań*, „Prawo Mediów Elektronicznych” 2020, nr. 2, s. 4–11.
- Siwicki M., *Ochrona małoletniego w audiowizualnych usługach na żądanie*, „Przegląd Sądowy” 2014, nr 7–8, s. 89–106.
- Sprawozdanie KRRiT z działalności w 2022 roku*, <https://www.gov.pl/web/krrit/sprawozdanie-i-informacja-z-dzialalnosci-w-2022-r> (dostęp: 14.02.2024).
- Wąsowska A., Trochimczuk M., Świątek R., Krawczyk M., *Ochrona małoletnich w audiowizualnych usługach medialnych na żądanie*, <https://www.gov.pl/attachment/4b2764c5-e1bf-48b8-9fc2-33bcf164bdcc> (dostęp: 16.02.2024).
- Żarnowska-Grabarz P., *Pornografia w sztuce a odpowiedzialność karna artystów – uwagi na tle art. 202 k.k.*, „Palestra” 2017, nr 7–8, s. 62–69.